

OM MANLIGA OCH KVINNLIGA ROLLER

– jämlikhet och ansvar i ett bibliskt ljus

Att förstå begreppen: roll, kön, värde och rättigheter

I vår tid har många svårt att förstå vissa av Bibelns texter om manligt och kvinnligt, eftersom man ofta läser dem genom ett modernt raster där roll, kön, värde och rättigheter blandas ihop. För att förstå Bibelns syn på manligt och kvinnligt behöver vi särskilja dessa begrepp tydligt – särskilt när det gäller relationen mellan man och kvinna, både i äktenskapet och i församlingen.

Roll handlar om en funktion eller uppgift inom en ordnad struktur. Kön är en biologisk och skapelsemässig verklighet. Värde är något varje människa har lika mycket av, eftersom vi alla är skapade till Guds avbild. Rättigheter däremot kan variera i uttryck, men måste alltid bygga på rättfärdighet, kärlek och ordning. Exempelvis har en soldat och en fältsjuksköterska olika roller i ett krig, men båda är lika värdefulla som människor och lika oumbärliga i uppdraget. Deras rättigheter ser olika ut – men ingen är mer värd än den andre.

Det är alltså fullt möjligt att ha olika roller men samma värde – något som är svårt för vår samtid att acceptera, men som är grundläggande i den bibliska förståelsen.

Det är viktigt att betona att detta bygger på Guds skapelseordning och Jesu eget exempel, där kärlek och ödmjukhet alltid står i centrum – inte makt eller dominans.

Denna undervisning gäller i första hand troende män och kvinnor i äktenskapet och i församlingen och även om samtiden har andra ideal, är tron att Guds ordning bär frukt även när det går emot tidsandan.

Mannens roll

Bibelns undervisning är att mannen är kvinnans huvud, liksom Kristus är församlingens huvud (Ef 5:23). Det betyder inte att mannen är mer värd eller har större rättigheter. Det betyder att han har en särskild roll: att leda med kärlek, tjäna med ödmjukhet och ta ansvar i självutgivande trohet (Ef 5:25). Jesu eget ledarskap visar detta tydligt, inte minst när han tvättade lärjungarnas fötter – ett tjänande ledarskap som offrade sig själv för andra, snarare än att dominera. Sådan är den manliga kallelsen: inte till kontroll, utan till offer.

Kvinnans roll

Kvinnan, i sin tur, är kallad att gensvara i respekt och samverkan med sin mans ledarskap, inte som ett uttryck för mindervärde, utan som ett frivilligt gensvar till en gudomlig ordning (Ef 5:22; 1 Kor 11:3). Denna underordning är inte passivitet eller tystnad, utan en aktiv delaktighet i en gemensam väg. Det är ett uttryck för styrka, tro och tillit till Gud, inte svaghet eller underlägsenhet.

Det är ett uttryck för vilja att samverka i den ordning Gud satt, inte förtryck eller tystnad. Underordning i Bibeln är aldrig slaveri, blind lydnad eller förnekande av identitet – utan ett fritt val att samverka i kärlek.

Nya testamentet lyfter fram flera starka, trofasta kvinnor som verkade i sin fulla kallelse – Priscilla, Lydia, Maria från Betania – och visar därmed att kvinnlig underordning inte utesluter auktoritet, insikt eller påverkan.

Priscilla undervisade Apollos tillsammans med sin man (Apg 18:26), Lydia öppnade sitt hem för den första husförsamlingen i Europa (Apg 16:14–15), och Maria från Betania satte sig vid Jesu fötter som en lärjunge – vilket Jesus berömde (Luk 10:39). Det handlar inte om att tystas, utan om att samverka i kärlek.

Skapelseordning och kyrkans struktur

Denna ordning är en del av Guds regler för sin skapelse (1 Tim 2:13), för att den ska fungera på bästa vis. Ordningen gäller inte bara i hemmet, utan också i kyrkan, där Paulus förutsätter manliga ämbetsbärare (1 Tim 3:1–13, Titus 1:6–9), och där den apostoliska traditionen tydligt bekräftar detta mönster.

Att följa denna ordning är att leva i harmoni med Guds vilja, och därigenom bära frukt i relationer och gemenskap. Det handlar inte om mänskligt maktspråk, utan om att troget förvalta ett mönster som Gud själv har instiftat.

Maktmissbruk och sårade hjärtan

Men detta har ofta missförståtts eller missbrukats. Genom historien har män ibland använt sin roll för att dominera snarare än tjäna. De har försummat sitt ansvar, eller drivit igenom det utan kärlek. I sådana fall är det inte konstigt att kvinnan reagerar. Hon känner sig oskyddad, nedvärderad eller osedd – och hon kan bli upprorisk. I den meningen är hennes reaktion moraliskt begriplig, ibland till och med berättigad. Men det löser ändå inte problemet, eftersom harmonin bara uppstår när båda parter tar sin roll på allvar.

Det är viktigt att förstå att Guds ordning inte är en ursäkt för maktmissbruk. Jesu kärlek är måttet för allt ledarskap och ansvarstagande.

Men det omvända gäller också. Det händer att mannen tar sitt ansvar, visar kärlek, ledarskap och tjänstvillighet – men att kvinnan ändå vägrar att samverka eller underordna sig. Kanske på grund av personliga sår, tidigare missbruk av auktoritet, eller påverkan från en kultur som ser all form av underordning som förtryck.

I sådana fall ligger ansvaret på kvinnan, eftersom hon då själv förkastar den ordning Gud har satt. Hon behöver då be om Guds hjälp att förstå och återerövra förtroendet för Hans ordning – inte utifrån sin mans perfektion, utan utifrån tilliten till Gud själv.

Konflikten kan uppstå från båda håll – men varje individ bär ansvar för sin egen trohet, oavsett hur den andre agerar. Gud håller var och en ansvarig för sin egen trohet – inte beroende på hur den andra parten betar sig (1 Pet 3:1–7; Rom 12:17–18). Mannens uppgift att älska sin hustru står fast även om hon är svår att älska. Kvinnans uppgift att visa respekt och gensvar står fast även om mannen sviker sitt ideal.

Trohet till sin kallelse

Detta visar att trohet i kallelsen är ett personligt ansvar och att verklig enhet bygger på ömsesidig respekt och ansvarstagande, oavsett hur svår situationen är.

Den avgörande principen är denna: sann jämlikhet handlar inte om att göra samma sak, utan om att troget fullfölja den kallelse man fått. Bibeln visar att olika roller inte innebär olika värde (1 Kor 12:4–27). En kropp har många delar – och alla behövs. En församling har olika gåvor, och alla är beroende av varandra. Det är inte likhet i funktion som skapar enhet, utan ömsesidig respekt och ansvar inom en ordnad struktur. En hjärna är inte mer värd än ett hjärta. De har olika funktioner, men båda är oundgängliga. Så är det i kroppen, i församlingen, och i äktenskapet.

Galaterbrevet 3:28 påminner oss om att alla är ett i Kristus Jesus – oavsett kön, social ställning eller bakgrund. Det handlar inte om funktion, utan om gemensam tillhörighet och värde.

Detta mångfaldiga samspel är Guds tänkta ordning, där kärleken binder samman allt till ett. 1 Kor 13 kan här gärna få vara en ledstjärna.

Liknelsen med ett fotbollslag

Man kan jämföra detta med ett fotbollslag. I ett lag med bara manliga spelare har varje spelare sin roll: målvakt, back, mittfältare, anfallare, lagkapten, tränare. Ingen är mer värd än någon annan. Målvakten är inte viktigare än anfallaren, och tränaren är inte bättre än spelarna. Alla har sina uppgifter, och det är just genom samspelet och troheten till sina roller som laget fungerar.

Det finns dessutom vissa regler att följa för att det ska kallas fotboll. Om varje spelare bara gör vad de själv vill – då blir det kaos. Rollerna är inte till för att begränsa, utan för att möjliggöra samspel. Precis som en målvakt inte får ta med händerna var som helst, så har varje roll sin gräns – men just dessa gränser gör spelet möjligt.

Även i ett kvinnligt lag gäller samma struktur: olika roller, samma spel, gemensamt ansvar. Och detsamma gäller i ett mixat lag med både män och kvinnor – rollerna förändras inte, bara för att könet blandas. Det är rollerna och spelets ordning som bär laget, inte könet på varje individ.

Att följa spelets regler är som att lyda Guds ordning: det skapar struktur och ordning, utan det blir kaos och oenighet.

Slutord

Så är det också i Guds församling och i äktenskapet. Guds ordning bär helheten, inte vår egen vilja att förändra rollerna. Och det är först när varje person underordnar sig sin roll – i ödmjukhet inför Gud – som sann enhet, harmoni och jämlikhet uppstår.

I vår tid tolkas ofta underordning som förtryck, men i Bibeln är det ett uttryck för förtroende och samspel – precis som med Jesus Kristus, där Hans mänskliga natur underordnades den gudomliga (1 Kor 15:28). Om nu Jesus Kristus kunde låta sin mänsklighet underordna sig sin gudomlighet utan förlust av värdighet, kan ingen människa påstå att underordning innebär mindervärde. I honom ser vi att sann storhet ligger i kärlekens lydnad, inte i kamp om position.

Allt detta är en del av den gudomliga visdom som syftar till att skydda, bevara och blomstra livet – något som överordnar kulturella och individuella trender, och där underordningen alltid är förankrad i kärlek – inte i rädsla, utan i förtroende – som är själva grunden för allt gott samspel och äkta jämlikhet.